

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศไทยของเรานั้น ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมาโดยตลอด นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปีพุทธศักราช 2475 เป็นต้นมา แม้ในบางครั้งจะมีเหตุการณ์แทรกซ้อนทำให้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยต้องชะงักขาดตอนไม่ต่อเนื่องอันเกิดจากการปฏิวัติรัฐประหารก็ตาม แต่คนไทยก็ได้พยายามต่อสู้และรักษาความเป็นประชาธิปไตยไว้ได้ตลอดมา ทุกคนคงตระหนักดีแล้วว่า ประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและจำเป็นสำหรับคนไทยทุกคน เพราะเป็นกระบวนการการปกครองที่ยึดหลักการว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ มีอิสระที่จะเลือกดำเนินชีวิตของตนเองได้ ทุกคนมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ประชาธิปไตยจึงเป็นระบบการปกครองที่เคารพในสิทธิ หน้าที่และศักดิ์ศรีของบุคคล ยกย่องคุณค่าของความเป็นมนุษย์เสมอกัน เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้กับประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ

ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยประชาชนจึงต้องเป็นผู้มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ด้วยเหตุผลที่ว่าประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่เน้นหนักให้ความสำคัญกับประชาชนมากที่สุด จึงเห็นได้ชัดว่า ประชาชนเป็นเงื่อนไขประการสำคัญสำหรับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการปกครองระบอบประชาธิปไตย¹ การที่จะปลูกฝังและพัฒนาชีวิตจิตใจของคนให้เป็นประชาธิปไตยนั้น มิใช่จะเกิดขึ้นมาได้โดยทันทีทันใด แต่จะต้องมีกระบวนการสะสมขึ้นมาทีละเล็กละน้อย มีการทดสอบกับสภาพความ

¹ กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, การปกครองและการเมืองไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1
จรูญ สุภาพ บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 317-318.

เป็นจริง มีการปฏิบัติด้วยการลงมือกระทำจริง ๆ ในทุกหน่วยงานของประเทศ² การเรียนรู้ในเรื่องประชาธิปไตยของประชาชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องใช้เวลายาวนานและต่อเนื่องไม่ขาดตอนจากประวัติศาสตร์การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย ประชาชนพลาดโอกาสอันนี้ และยิ่งไปกว่านั้นในช่วงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของไทย ประชาชนได้พบเห็นการประพฤติปฏิบัติของนักการเมืองหรือผู้มีอำนาจบางคนไม่ถูกต้องตามครรลองประชาธิปไตย จึงทำให้นักศรัทธาของประชาชนที่มีต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตยไม่มากเท่าที่ควร การปลูกฝังและปลูกศรัทธาในประชาธิปไตยให้กับประชาชนจึงต้องกระทำอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง³

การที่จะพัฒนาประชาชนของประเทศให้มีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย และสามารถดำเนินชีวิตภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขได้นั้น สถาบันการศึกษานับได้ว่ามีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการกล่อมเกล่า เสริมสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนของรัฐ โดยเฉพาะประชาชนที่เป็นเยาวชนอยู่นักเรียนซึ่งมีอยู่จำนวนมากกระจายอยู่ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ปีการศึกษา 2532) พบว่ามีนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 6,725,938 คน มีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดจำนวน 31,394 โรงเรียน และในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ มีนักเรียนประถมศึกษาจบจากโรงเรียนไปประมาณ 1,000,000 คน⁴ ถ้านักเรียนเหล่านี้ได้รับการฝึกฝนอบรมให้เป็นผู้มีพฤติกรรมประชาธิปไตย เรียนรู้ระบบประชาธิปไตยจนถึงที่สุดเป็นผู้มีวิถีชีวิตประชาธิปไตยแล้ว เขาเหล่านั้นย่อมจะเป็นแกนนำอันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะศึกษาต่อหรือไปประกอบอาชีพอื่นใดในสังคม สิ่งที่จะติดตัวเขาไปก็คือวิถีชีวิตประชาธิปไตย เมื่อเขาเข้าสู่สังคมใดสังคมนั้น ๆ ก็จะมีพฤติกรรมอันดีงาม และเกิดเจตคติที่ดีต่อประชาธิปไตย พร้อมทั้ง

²พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ, "บรรยายพิเศษแก่นักบริหารของสมาชิกสมาคมผู้บริหารแห่งประเทศไทย" วันที่ 14 ธันวาคม 2531 ณ โรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่า. (เอกสารอัดสำเนา)

³กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, การปกครองและการเมืองไทย, หน้า 317-318.

⁴สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2540).

จะ เปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง ของตนเอง แล้วรับเอาแบบอย่างที่ดีไปดำเนินชีวิตต่อไป⁵

เป็นที่เชื่อกันว่า ประชาธิปไตยเป็นกระบวนการที่เกิดจากการเรียนรู้และการปฏิบัติ การเริ่มต้นการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติต้อง เริ่มต้นตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเด็ก เพราะ เป็นวัยที่มีความคิด บริสุทธิ์ สามารถซึมซับสิ่งที่ได้รับการสั่งสอนอบรมได้โดยง่าย⁶ เปรียบประดุจผ้าขาวที่แห้งสะอาด บริสุทธิ์ย่อมจะดูดซับเอาสีที่ผู้เป็น เจ้าของจงใจแต้มแต่งให้เป็นไปได้โดยไม่ง่าย โรงเรียนประถมศึกษา จึง เป็นสถาบันที่ให้ชีวิตประชาธิปไตยแก่นักเรียน นักเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษา จึง เป็นกลุ่มเป้าหมายและสถาบันที่มีความเหมาะสมที่สุดที่จะปลูกฝังและพัฒนาประชาธิปไตย ให้บังเกิดผล ถ้าพิจารณาถึงสภาพที่เป็นจริงก็จะพบว่าในจำนวนนักเรียนประถมศึกษาทั้งหมดนั้น มีจำนวนมากกว่าครึ่งที่ไม่มีโอกาสได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตลอดชีวิตของเขา ซึ่ง จะกลายเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศในอนาคต และเป็นรากฐานสำคัญของการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย ย่อมจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาประชาธิปไตยโดยรวมอย่างไม่มีทาง เลี่ยง ยิ่งมองเห็นความจำเป็นอย่างเด่นชัดว่า การปลูกฝังให้นักเรียนประถมศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยหรือการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุขนั้น จึง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเรื่องหนึ่ง เพราะนักเรียนต้องใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ประชาธิปไตยไปจนตลอดชีวิต จึงควรได้รับการฝึกฝนให้มีความรู้เรื่องประชาธิปไตยและมีวิถีชีวิต ประชาธิปไตยที่เป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ต่อไป⁷

ด้วยหลักการดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ จึงได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทุกโรงเรียนจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยขึ้น และมอบให้กองวิชาการรับผิดชอบดำเนินงาน

⁵สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา เล่ม 2, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ศุภสภาลาดพร้าว, ม.ป.ป.), หน้า 181-182.

⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 181.

⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 147.

รูปของ โครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ⁸ และ เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึง ได้จัดให้มีโครงการประกวดโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นขึ้น ซึ่งเป็นโครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยพิจารณาเห็นว่า การประกวดโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นดังกล่าว เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การส่งเสริมและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาบรรลุถึงจุดมุ่งหมายตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ระบุไว้ โดยให้มุ่งเน้นในเรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตยตามคุณลักษณะ 3 ประการ คือ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม และให้ฝึกเรื่องระบบประชาธิปไตยในรูปแบบหรือกระบวนการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มมา กิจกรรมการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์⁹

อย่างไรก็ตาม การที่โรงเรียนประถมศึกษาจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยให้ได้ผลดีนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ จากการติดตามผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพบว่า ผู้บริหาร คณาจารย์ให้ความเห็นว่าองค์ประกอบที่จะช่วยให้โรงเรียนดำเนินงานโครงการนี้ได้ผลดีนั้นได้แก่

1. บุคลากรในโรงเรียน คือผู้บริหารและครูต้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานอย่างจริงจัง
2. บุคลากรนอกโรงเรียน คือผู้ปกครอง กรรมการศึกษา กรรมการหมู่บ้าน ต้องได้รับการชี้แจง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการ เพื่อจะได้

⁸สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา เล่ม 2, หน้า 2.

⁹ศิริกาญจน์ ทองอินทร์, "การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา," ประชาศึกษา 36 (กรกฎาคม 2529): 21.

ช่วยเหลือและให้ความร่วมมือแก่โรงเรียนในการทำงาน

3. การจัดการกระบวนการเรียนการสอน และวิธีดำเนินงานตามโครงการในแต่ละ
ขั้นตอนควรเป็นไปอย่างถูกต้องตามวิถีทางประชาธิปไตย

4. ควรมีการนิเทศติดตามผลการทำงานในทุกๆระดับ คือทั้งในระดับโรงเรียน
กลุ่มโรงเรียน และอำเภออย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

5. ความพร้อมของโรงเรียนในเรื่องบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ แหล่งวิทยาการและ
บรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

6. มีงบประมาณในการดำเนินงานโครงการ¹⁰

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติยังได้กล่าวถึงบทบาทของ
ครูในการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเอาไว้โดยสรุปดังนี้

1. ให้โอกาสสมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของ
สมาชิกทุกคน

2. ปฏิบัติงานร่วมกับนักเรียนในงานที่ครูพิจารณาเห็นว่าควรจะให้เข้าร่วมกระทำ
ด้วยเสมือนหนึ่ง เป็นสมาชิกของกลุ่มคนหนึ่ง

3. ลดบทบาทการเป็นผู้บอกให้ทำทำ ผู้สอน ผู้บอกความรู้ที่เคยทำมาแต่เดิม
ลงให้มากที่สุด ทำตนเสมือนเป็นผู้กำกับการแสดงเท่านั้น ส่วนการแสดงนั้นปล่อยให้
ของนักเรียนแต่ละคน

4. กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานภายในกลุ่มตลอดเวลา

5. ให้ที่ประชุมกลุ่มร่วมกันตัดสินใจปัญหาต่างๆ กันเอง โดยครูไม่เป็นผู้ตัดสิน
เสียเอง เว้นแต่นักเรียนจะตัดสินใจผิดพลาด หรือแก้ไขปัญหามาโดยการทำโทษกันเองเพราะรู้
เท่าไม่ถึงการณ์ ครูจะคัดค้านและเสนอให้นักเรียนตัดสินใจใหม่

¹⁰สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สรุปผลการติดตามและประเมิน

ผลโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2528,

6. ในกรณีที่ประชุมของนักเรียนลงมติที่จะทำงานหรือสร้างข้อตกลงร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่งที่อยู่ในการอบ ครูจะต้องยอมรับในมตินั้นและนำไปสู่การปฏิบัติจริงให้ได้
7. พยายามสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนด้วยความจริงใจ
8. ช่วยแนะนำให้การอภิปรายอยู่ในประเด็น
9. ใช้เทคนิคต่าง ๆ ของกระบวนการกลุ่มเพื่อฝึกให้นักเรียนปกครองกันเองให้ได้

การใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่มดำเนินการดังที่ได้เสนอแนะมาแล้วข้างต้น ย่อมจะมีผลให้การทำงานกลุ่มพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการกลุ่มภายใต้ข้อผูกพันที่เหมาะสมดังกล่าวมานี้ย่อมเป็นแหล่งฝึกให้นักเรียนรู้จักดำเนินการวิถีชีวิตประชาธิปไตย หรืออีกนัยหนึ่งนิสัยและการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยของนักเรียนถูกบ่มเพาะมาจากกระบวนการทำงานกลุ่มอยู่ตลอดเวลาด้วยเทคนิคกระบวนการกลุ่มที่มีประชาธิปไตย ห้องเรียน ชั้นเรียนและโรงเรียนก็ย่อมเป็นประชาธิปไตยไปตามลำดับ กระบวนการกลุ่มที่ได้รับการปลูกฝังบ่มเพาะตลอดเวลา เช่นนี้ วิถีชีวิตประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในตัวเด็กก็จะมิใช่ประชาธิปไตยอย่างผิวเผิน ชั่วครั้งชั่วคราวหากแต่เป็นประชาธิปไตยที่ถูกพัฒนาให้มั่นคงถาวรตลอดไป¹¹ จะเห็นได้ว่าบุคลากรภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ในทางอ้อมเดียวกันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาประชาชนพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา จากการพิจารณาสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนมี 6 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยด้านระบบบริหารการศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตร การนิเทศ การติดตามผลและงบประมาณ
2. ปัจจัยด้านครูใหญ่ ประกอบด้วย การปฏิบัติงานของครูใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างครูใหญ่กับบุคคลอื่น วิทยะประสบการณ์ วุฒิ และวาระของการดำรงตำแหน่ง
3. ปัจจัยด้านครู ประกอบด้วย คุณลักษณะของครู การกิจของครู การปฏิบัติหน้าที่ของครู ขวัญและกำลังใจของครู

¹¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา เล่ม 2, หน้า 14.

4. ปัจจัยด้านชุมชน ประกอบด้วย ความเจริญแบบเมือง ท่าเลที่ตั้งของโรงเรียน บทบาทของผู้นำในชุมชน การให้ความร่วมมือแก่โรงเรียน

5. ปัจจัยด้านผู้ปกครองและนักเรียน ประกอบด้วย ฐานะทาง เศรษฐกิจทัศนคติต่อการศึกษานักเรียนและอนาคตของบุตร และทัศนคติต่อโรงเรียน

6. ปัจจัยด้านการสอนการวัดผล ประกอบด้วย ความพร้อมและความสนใจของครูผู้สอน วิธีการสอน เนื้อหาที่สอน การใช้เวลาในการสอนและการวัดผล¹²

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่าปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในการเรียนการสอนมีหลายประการ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยก็เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรในห้องเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มในทุกกลุ่มประสบการณ์ เพื่อปลูกฝังวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนพร้อมกันไปกับการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาการอื่น ๆ มิใช่แยกสอนเรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตยต่างหาก และใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนอกห้องเรียนในการเสริมสร้างระบบประชาธิปไตยแก่นักเรียน ฉะนั้นปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จึงน่าจะมีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาด้วยเช่นกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนชนะเลิศจากการประกวดโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้โรงเรียนเหล่านี้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยได้ผลดีจนได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษา เพื่อโรงเรียนอื่น ๆ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากและยังไม่สามารถจัดกิจกรรมนี้ให้ได้ผลดีเท่าที่ควร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข เป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยแก่เยาวชนของชาติต่อไป อันจะส่งผลต่อความเจริญมั่นคงของการปกครอง

¹²สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาประชาบาล (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2527),

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของไทยโดยส่วนรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งจะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่น ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู โดยมีขอบเขตดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษา จำนวน 1,215 คน จากโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษา ทั้ง 12 เขตการศึกษา เขตการศึกษาละ 3 โรงเรียน กับโรงเรียน สบช. ในกรุงเทพมหานคร อีก 1 โรงเรียน รวมเป็น 37 โรงเรียน
2. กรอบของการวิจัยครั้งนี้ ใช้แนวทางจากรายงานการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาประชาบาลและผลการติดตามและประเมินโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ในปีการศึกษา 2528 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. ปัจจัยที่ศึกษาในครั้งนี้ มีดังนี้

ปัจจัยภายในโรงเรียน

1. ปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของโรงเรียน ประกอบด้วย ขนาดของโรงเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน อัตราครูต่อนักเรียน ประสิทธิภาพการสอนของครู ทาเลที่ตั้งของโรงเรียน วุฒิของครู บรรยากาศของโรงเรียน ระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการปรัชญาหรือจุดมุ่งหมายของโรงเรียน
2. ปัจจัยด้านผู้บริหาร

2.1 ลักษณะของผู้บริหาร ประกอบด้วย การมีความรู้ความ

เข้าใจในหลักการประชาธิปไตย เป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ เป็นผู้มีความรับผิดชอบสูง การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู

2.2 บทบาทของผู้บริหาร ประกอบด้วย การเป็นผู้ริเริ่มจัดโครงการกิจกรรมประชาธิปไตย การบริหารงานในโรงเรียน การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย การจัดให้มีคณะกรรมการรับผิดชอบโครงการ การส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย การสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย การให้สิทธิเสรีภาพแก่ครูในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การนิเทศติดตามผลและวัดผลประเมินผล

3. ปัจจัยด้านครูผู้สอน

3.1 ลักษณะของครู ประกอบด้วย การมีความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตย การมีความรู้ความเข้าใจในจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย เป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีความรับผิดชอบ มีความเสียสละ มีขวัญกำลังใจในการทำงาน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

3.2 บทบาทของครู ประกอบด้วย การใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน ฝึกฝนอบรมนักเรียนในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ฝึกฝนอบรมนักเรียนในเรื่องระเบียบวินัย ฝึกฝนอบรมนักเรียนในการวางแผนการทำงานกลุ่ม การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างข้อตกลงกันเอง การจัดกิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน หรือสภานักเรียน การฝึกฝนอบรมนักเรียนให้รู้จักเสียสละ และมีความมั่นคงทางอารมณ์ต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ มีการช่วยเหลือทำหยาให้นักเรียนกล้าแสดงออก การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตัดสินใจแก้ปัญหาตนเอง การวัดผลประเมินผล

4. ปัจจัยด้านนักเรียน

4.1 ลักษณะของนักเรียน ประกอบด้วย ความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตย การมีความรัก ผูกพันและศรัทธาในตัวครู การเคยเรียนเกี่ยวกับวิถีชีวิตประชาธิปไตยมาตั้งแต่ชั้นอนุบาลหรือ ป.1

4.2 บทบาทของนักเรียน ประกอบด้วย นักเรียนได้ทราบ

จุดมุ่งหมายและแนวการปฏิบัติของโรงเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ นักเรียนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนตามที่ได้รับมอบหมายในการทำงานกลุ่ม นักเรียนผลัดกันเป็นผู้นำและผู้ตาม นักเรียนกล้าซักถามโต้ตอบครู นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดผลประเมินผลงานของตนเองและของกลุ่ม

ปัจจัยภายนอกโรงเรียน

1. ปัจจัยด้านผู้ปกครอง

- 1.1 ลักษณะของผู้ปกครอง ประกอบด้วย ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา มีความเคารพศรัทธาในตัวครูและชื่อเสียงเกียรติคุณของโรงเรียน
- 1.2 บทบาทของผู้ปกครอง ประกอบด้วย การให้การสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย การกล้าแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยมีส่วนร่วมในการประเมินพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน

2. ปัจจัยด้านชุมชน

- 2.1 ลักษณะของชุมชน ประกอบด้วย ความเจริญของชุมชน วัฒนธรรมของชุมชน ลักษณะการปกครองของชุมชน แหล่งวิทยาการในชุมชน ความสนใจและตื่นตัวทางการเมืองของสมาชิกในชุมชน
- 2.2 บทบาทของชุมชน ประกอบด้วย การให้การสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยของผู้นำในชุมชน การเสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย และนำผลงานของนักเรียนไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัย หมายถึง เหตุอันเป็นทางให้เกิดผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู

โรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่น หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ชนะเลิศการประกวดโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษา ปีการศึกษา 2529

ผู้บริหาร หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ช่วย
ครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ในโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่น
ระดับเขตการศึกษา

ครู หมายถึง ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษา
นักเรียน หมายถึง นักเรียนในโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษา
ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับ
เขตการศึกษา

ชุมชน หมายถึง ชุมชนที่โรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษาตั้งอยู่
ผู้นำในชุมชน หมายถึง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ผู้นำทางศาสนา
เจ้าอาวาส กรรมการศึกษา กรรมการหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน่วยงานตั้งอยู่ใน
ชุมชนที่อยู่ในชุมชนที่โรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษาตั้งอยู่

กรรมการศึกษา หมายถึง คณะบุคคลที่ผู้บริหารโรงเรียนเสนอแต่งตั้งเพื่อเป็น
กรรมการศึกษาของโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษา โดยอาศัยระเบียบ
กระทรวงศึกษาธิการ

กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย หมายถึง กิจกรรมการเรียน
การสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เป็นไปเพื่อปลูกฝังและพัฒนา
ประชาธิปไตยในโรงเรียน

กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้นนอก
เวลาเรียนของเนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ แต่ไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือไม่ได้
บังคับว่าจะต้องเรียน ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนจัดขึ้นมุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียน
และ เพื่อเป็นการเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยและระบบประชาธิปไตยแก่นักเรียนโดยไม่มี
การให้คะแนนใด ๆ อันจะส่งผลต่อการเลื่อนชั้น ได้ตก หรือการสำเร็จการศึกษาของนักเรียน

ปรัชญาของโรงเรียน หมายถึง อุดมคติ อุดมการณ์อันสูงสุดของโรงเรียนประถม
ศึกษานในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนที่ผู้บริหาร คณะครูร่วมกันพิจารณาว่าต้องการให้
นักเรียนมีความรู้คุณธรรมและค่านิยมอย่างไรบ้าง เมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปแล้ว ปรัชญาของ
โรงเรียนนี้อาจออกมาในรูปคำขวัญ ปณิธาน คติพจน์ของโรงเรียนก็ได้

ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูโรงเรียนประชาชาติปทุมธานี เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรง ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาประชาชาติปทุมธานีมาเป็นเวลานาน ได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนให้เจริญก้าวหน้ามา ตลอดจนประสบผลสำเร็จ ได้รับรางวัลดีเด่นจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงสามารถที่จะให้แนวคิดเกี่ยวกับ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดกิจกรรมประสบผลสำเร็จ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ ศึกษา ให้ความคิดเห็นที่เป็นอิสระและมีความเต็มใจตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาชาติปทุมธานีในโรงเรียนประชาชาติปทุมธานีระดับเขตการศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็น เครื่องมือในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ผู้บริหารและครูโรงเรียนประชาชาติปทุมธานีระดับเขตการศึกษาทั้ง 12 เขตการศึกษา เขตละ 3 โรงเรียน กับโรงเรียนประชาชาติปทุมธานีสังกัดสพช.ในกรุงเทพมหานครอีก 1 โรงเรียน รวมเป็น 37 โรงเรียน จำนวน 1,215 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารและครูโรงเรียนประชาชาติปทุมธานีระดับเขตการศึกษา แยกเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูได้ดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้บริหารในโรงเรียนประชาชาติปทุมธานีระดับเขตการศึกษา

ทั้ง 37 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวมเป็น 37 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู ได้มาโดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางของโรเบิร์ต วี. เครจซี่ และ เดย์เล่ คับเบิลยู. มอร์แกน (Robert V. Krejcie and Dayle W. Morgan)¹³ โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Level of Confidence) ที่ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 316 คน จากโรงเรียนประจำชาติปทุมธานีระดับเขตการศึกษา 37 โรงเรียน 12 เขตการศึกษา แล้วนำมาคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียน โดยใช้วิธีเทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูทั้งหมดดังกล่าว ซึ่งเป็นวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 353 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2.1 แบบสอบถามที่รวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการกิจกรรมประจำชาติปทุมธานีในโรงเรียนประจำชาติปทุมธานีเด่น บางท่าน ศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบโครงการสนับสนุนกิจกรรมประจำชาติปทุมธานีในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยยึดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัยเป็นหลัก ซึ่งแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

¹³Robert V. Krejcie and Dayle W. Morgan, Educational and Psychological Measurement, 30 (Autum, 1970): 608.

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษิตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของโรงเรียน ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ปัจจัยด้านชุมชน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีเกณฑ์ให้ผู้ตอบเลือกพิจารณา 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด หมายถึง การปฏิบัติหรือลักษณะตามข้อความนั้นมีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด กำหนดน้ำหนักของคะแนน = 5

มาก หมายถึง การปฏิบัติหรือลักษณะตามข้อความนั้นมีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก กำหนดน้ำหนักของคะแนน = 4

ปานกลาง หมายถึง การปฏิบัติหรือลักษณะตามข้อความนั้นมีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง กำหนดน้ำหนักของคะแนน = 3

น้อย หมายถึง มีการปฏิบัติหรือลักษณะตามข้อความนั้นมีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย อยู่ในระดับน้อย กำหนดน้ำหนักของคะแนน = 2

น้อยที่สุด หมายถึง มีการปฏิบัติหรือมีลักษณะตามข้อความนั้นมีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย อยู่ในระดับน้อยที่สุด กำหนดน้ำหนักของคะแนน = 1

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยอาศัยแบบสอบถามเป็นแนวทางในการสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการกิจกรรมประชาธิปไตย และครูของโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษาเพิ่มเติม โดยเลือกโรงเรียนเป็นตัวแทนของโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดสระแก้ว สบจ.นครราชสีมา โรงเรียนวัดล่าง (บวรวิทยายน 3) สบจ. ฉะเชิงเทรา ตัวแทนของโรงเรียนขนาดกลาง 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนระวีราษฎร์บำรุง

สพจ.ระนอง ตัวแทนของโรงเรียนขนาดเล็ก 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหินกลิ้ง
 สพจ.เพชรบูรณ์ โรงเรียนวัดท่าเลไทยปรดส์ศรี สพจ.พระนครศรีอยุธยา ได้มาด้วยวิธี
 การสุ่มแบบเจาะจง เพื่อความสะดวกของผู้วิจัย ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบปลายเปิด
 โดยได้กรอบการสัมภาษณ์จากประเด็นที่ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ปัจจัยด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
 ด้านการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย การนำหลักการประชาธิปไตยมาประยุกต์ใช้ใน
 การบริหารงานของโรงเรียน การกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม
 เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ความรับผิดชอบของผู้บริหาร ความรู้ความเข้าใจในหลักการ
 ประชาธิปไตย การให้การสนับสนุนกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
2. ปัจจัยด้านครู ประกอบด้วย การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
 ด้านการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย ความรับผิดชอบของครู วิธีการฝึกอบรมนักเรียน
 ให้ดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย วิธีการอบรมให้นักเรียนเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม
 การให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย สาเหตุบางประการที่ทำให้การจัด
 กิจกรรมกระบวนกรกลุ่มไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร วิธีการและขั้นตอนการดำเนินการ
 จัดกิจกรรม
3. ปัจจัยด้านนักเรียน ประกอบด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตย
 ของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
4. ปัจจัยด้านสภาพทั่วไปของโรงเรียน ได้แก่ ระยะเวลาในการจัด
 กิจกรรมประชาธิปไตยกับความสำเร็จของกิจกรรม
5. ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ประกอบด้วย ระดับการศึกษา และความเคารพ
 ศรัทธาในตัวครูและเชื่อถือในชื่อเสียงของโรงเรียน
6. ปัจจัยด้านชุมชน ประกอบด้วย ลักษณะของชุมชนที่ได้รับการพัฒนา
 และวัฒนธรรมของสมาชิกในชุมชน

เครื่องมือทั้งหมดเมื่อสร้างเสร็จแล้ว ได้นำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยมี
 ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน คือ

1. อาจารย์ ดร. จุมพล พูลภัทรชีวิน ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ศิริภาณุจณ์ ทองอินทร์ กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเป็นผู้รับผิดชอบโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. อาจารย์พลวิทย์ เกิดมี กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฝ่ายติดตามผล

หลังจากที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบข้อบกพร่องและเสนอแนะแล้ว ได้นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไข และปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูในโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่น จำนวน 20 คน ที่ไม่ชักกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มแบบง่ายมา 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดบางวัว สบอ.บางปะกง สบจ.ฉะเชิงเทรา แล้วนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยง 0.97 โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ดังนี้

สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

$$\alpha = \frac{K}{K - 1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

α = สัมประสิทธิ์ของความเที่ยง

K = จำนวนข้อความ

S_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด¹⁴

¹⁴Lee-Joseph Cronbach, Essentials of Psychological Testing, 3rd ed. (New York: Harper, 1971), p.161.

หลังจากนั้นก็ให้นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึง เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ขอนหนังสือจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติถึง สปจ. ที่กลุ่มตัวอย่างสังกัดอยู่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ทำหนังสือถึง โรงเรียนที่เป็นต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์

3.4 ส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่าง โดยทางไปรษณีย์และรับคืนทางไปรษณีย์

3.5 สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติโดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำมาแจกแจงความถี่แล้วคำนวณหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

4.1.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำมาแจกแจงความถี่ แล้วคำนวณหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

4.1.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย คือการแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมาน แบบการประมาณค่าช่วงความเชื่อมั่น 99% ของค่าเฉลี่ยประชากร

การแปลความหมายของคะแนนช่วงประมาณค่าของความเชื่อมั่น ได้ใช้เกณฑ์
ของ จอห์น ดับเบิลยู เบสต์ (John W. Best) ดังนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	น้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด ¹⁵

แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

4.2 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นามาวีเคราะห์แล้วจัดเป็นหมวดหมู่และ
นำเสนอในรูปแบบของความเรียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนประชาธิปไตยดีเด่นระดับเขตการศึกษา อันจะเป็นประโยชน์แก่โรงเรียนอื่น ๆ ที่จะนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยแก่เยาวชนของชาติต่อไป
2. เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่จะนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงโครงการสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. เป็นประโยชน์ต่อบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษาทั่วไป เช่น สบอ/ก. สบจ. ศึกษาพิเศษ ครู-อาจารย์ ที่อาจจะใช้ข้อมูลนี้เป็นแนวทางปรับปรุง ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

¹⁵John W. Best. Research in Education, (New Jersey, Englewood Clifts: Prentice-Hall, 1970), p.174.